

se vsi sloji zavzemajo za to, naj se dobi način, da bo vsakdo zavarovan na stare dni vsaj za najnujnejše vsakdanje potrebe. Delavci se že dolgo zavzemajo za to in poleg njih posebno še privatni uradniki, a tudi obrtniki bi se morali ganiti, da si pridobe jednako zagotovitev.

Tisti časi, ko je mogel obrtnik brez vsake skrbi gledati v prihodnjost, ko je imel in mogel imeti zavest, da si prav gotovo tekom nekaterih let prihrani vsaj toliko kapitala, da bo na stara leta mogel udobno živeti, tisti lepi časi so že davno minoli.

Le pogledjmo, kako je v resnici. Obrtnik je danes v obče siromak. Le prav redki so tisti, kateri zaslužijo toliko, da lahko za starost kak krajcar nastran denejo. Davki so ogromni in največ davkov morata plačati obrtnik in trgovec; najemščine v mestih so uprav velikanske in rasejo čedalje bolj, tako da jih obrtnik le z največjo težavo zmaguje. K temu pa pride še mezde za delavce, ki so tudi vsak dan večje, draginja živil in pomanjkanja dela. Vse to dela, da je obrtnik danes v resnici dokaj večji revež, kakor je bil kdaj poprej in da je prav za prav celo delavec veliko na boljem kakor mojster.

Te okoliščnosti nalagajo obrtniku, da začne za časa skrbeti za zagotovitev svoje eksistence, da začasa obrača svojo pozornost na to, kako bo izhajal v starosti, ko za delo ne bo več sposoben, zakaj na to nikakor ne sme več upati, da še z delom nabere premoženje vsled katerega bo zavarovan za vse slučaje.

Stvar sama ni našla v širih krogih tistega odobravanja, kakor ga zasluži. Najbolj se ugovarja proti temu, da bi država in dežela morali kaj prispevati. Čuje se trditev, samostojni obrtniki si lahko sami napravijo tako zavarovalnico, ali pa se lahko pri kateri obstoječih zavarovalnic zagotove rento, ni pa treba, da bi k temu primorali prispevati država in dežela.

Teoretično je ta ugovor popolnoma upravičen, a samo teoretično. V praksi ima stvar vse drugačno lice. Med sto obrtniki jih je pri današnji stagnaciji v trgovini in v obrtnosti komaj deset, kateri si morajo toliko pristradati, da bi zmogli visoke premije prizasebni zavarovalnici za rente, o vzdrževanju lastne zavarovalnice brez prispevka država in dežele pa pri obstoječih preklavnih razmerah še govora ne more biti.

Položaj obrtnikov je močno podoben položaju zasebnih uradnikov. Slednji si tudi iz svojih moči nikakor ne morejo pomagati in so tudi v resnici dosigli, da hoče vlada uvesti prisilno obligatorno zavarovanje za starost, katero bode zasnovano na prispevkih zasebnih interesentov in pa delodajalcev.

Obrtniki, stoječ vedno na humanitarnem stališču, nimajo nič proti temu, da se za zavarovanje privatnih uradnikov zvali jeden del dotičnih bremen na obrtnike na delodajalce privatnih uradnikov, zahtevati pa morajo, da se po istem načelu tudi postopa glede zavarovanja obrtnikov.

Deželni zbor češki se je v minolem zasedanju prav resno in temeljito posvetoval o tem velevažnem vprašanju. To pretresanje je bilo toliko težje, ker se je o tej stvari na raznih obrtnih shodih, nemških in čeških, sicer že mnogo govorila, a nobeden teh shodov še ni padal konkretno formuliranega predloga, kako naj se ta zadeva izvede. Pri posvetovanjih češkega deželnozbornskega odseka je vladalo popolno soglasje v tem oziru, da naj se obrtnikom zagotovi zavarovanje za slučaj starosti in za slučaj onemoglosti, nasprotja pa so nastala, ko je prišlo na pretres vprašanje, ali naj bode zavarovanje obligatorno ali ne. Končno se je odsek z ozirom na izkušnje, ki so se pri drugih zavarovanjih dosegale, prišel do prepričanja, da je dovoljen uspeh doseči samo če se uvede obligatorno zavarovanje.

Vprašanje je tako obsežno, da bi se dala o njem napisati cela knjiga. Političen časnik nima in ne more imeti naloge, da bi teorijo tega vprašanja razvijal in utemeljeval. To spada v področje znanstvene nacionalne ekonomije. Namen temu člančiču je bil, seznaniti naše čitatelje z načrtom obligatornega zavarovanja obrtnikov za starost, kakor ga je na jičinskem shodu podal poslanec Krejčík kod plod posvetovanj obrtnega odseka češkega deželnega zbora.

Krejčík je tega načrta poglavitne točke formuliral tako-le:

1.) Zavarovanje bodi obligatorno in naj se zagotovi s tem, da se potom zakona določi, da se mora vsak obrtnik zavarovati najmanj na 100 gld. na leto.

2.) Obrtnik bi se smel prostovoljno zavarovati tudi na višji znesek nikakor pa ne na več kakor na 350 gld. na leto.

3t) Premeni naj se § 115 obrtnega reda iz leta 1897. v tem smislu, da bodo obrtne zadrage dolžne, zakladati zavarovalne fonde.

Premije bi znašale po 1 do 2 kr. od zavarovalnega goldinarja. To je gotovo jako malo, a če bi k dotičnemu zakladu prispevala tudi država in dežela, bi se dal doseči jako poveljen uspeh.

Tako na Češkem. Naj bi se v tem oziru tudi na Kranjskem že kaj storilo.

Križi in težave sosedu Antona z živinskimi boleznimi.

Breja liska ne more vstati.

Antonova dekla je šla zjutraj v hlev, da nakrmi krave. Vse so silile k njej, ker so bile lačne, samo jedna je obležala na svojem mestu. Dekla jo je klicala in vabila k sebi, toda krava se ni ganila.

Dekla je vzela šibo in je kravo lahko vdarila po hrbtu. Zdaj je krava pač poskusila vstati, a padla je stokaje na svoje mesto.

Zdaj je dekla na drug način poskusila pridobiti kravo, da vstane. Vzela je šop sena in ga ponujala kravi. Ta je seno jedla ali vstala ni.

Dekla je zdaj šla klicat Antona in mu je povedala, kako čudno se krava vede. Anton je hitel v hlev in je našel vse tako, kakor mu je bila dekla sporočila, Anton in dekla sta še na različne načine poskušala spraviti kravo na noge, toda vse prizadevanje je bilo zaman.

Anton ni vedel, kaj bi storil. Tak slučaj se mu ni bil še nikdar primeril. Poklical je hitro izkušenega svojega soseda, ki je tudi kmalu prišel in kravo vestno preiskal. Vlekel je kravine noge sem in tja, poskušal, kako se gibljejo v členkih in prišel tako do spoznanja, da so nepoškodovane, da ni nobena noga zlomljena, kakor je v začetku mislil.

Sosed je po tej preiskavi dejal, da je že slišal o taki bolezni, kakoršno ima Antonova krava. Ta bolezen obstoji v tem, da krava ne more vstati, v ničemer drugem a za tako boleznijo obolela živina lahko ozdravi, samo če se jo o pravem času spravi na noge.

Sosed je svetoval, naj se najprej poskusi, kravo vzdigniti in jo obesiti na vreče. Poklicali so torej hlapce iz bližnjih hiš in tudi ženski posli so prihiteli, da pomorejo dvigniti kravo.

Najprej so se trudili, da spravijo dolgo, široko in močno vrečo kravi pod trebuh. Po mnogem prizadevanju se je to končno posrečilo. Tudi drugo vrečo so spravili pod trebuh. Zdaj se je začelo vzdigovanje, ali uspeha ni bilo. Najsi so tudi dvigali vreče z vsemi silami, krava ni z zadnjim delom telesa prišla od tal, ampak je po vsakem poskusu zopet stokaje padla na svoje ležišče.

Anton je že hotel poslati po mesarja, toda sosedi so svetovali, naj poprej vender še pokliče iz mesta živinozdravnika, morda bo ta vender pomagal.

Upregli so hitro in poslali v mesto po živinozdravnika. Ta je prišel po treh urah in je začel iz nova preiskovati kravo. Pregledal je noge in členke, hrbtanico in zadnjično okostje od zunaj in iz mastnika ter končno dejal: Zlomljenega ni ničesar in je torej upati, da krava ozdravi.

Živinozdravnik je dal še enkrat sklicati hlapce in in dekle, da dvignejo kravo. Prinesli so tudi vreče, toda živinozdravnik jih ni hotel porabiti. Rekel je, da pozna veliko primernejši način vzdigniti kravo in je zahteval naj se prinese dolga, a gibčna vrv. Na vrvi je najprej napravil zanjko. Potegnil je vrv okolu krave, a tako, da je ležala vrv spredaj ravno pod prsno kostjo, zadaj pa nad stegenico. Potem je vrv krepko nategnil in jo zvezal.

Ko je bilo to storjeno, je postavil na vsako stran krave štiri osebe, jedno h glavi in jedno k repu. Te osebe so morale na obeh straneh prijeti vrv in jo jed-

nakomerno ter vse ob enem dvigniti navzgor. Tako se je doseglo enakomerno vzdigavanje, kar poprej, ko so rabili vreče, ni bilo mogoče.

Vzdigavanje z vrvjo se je takoj posrečilo. V kratkem, komaj v dobri minuti, je bila krava vzdignjena. S sprednjima nogama je stala trdno na tleh, tudi z desno zadnjo nogo se je dasi previdno opirala na tla, leve zadnje noge pa niti na tla ni hotela postaviti.

Vrv je bila v tem nekaj odjenjala in treba jo je bilo iz nova nategniti. Ko je bila nategnjena, so kravo brez posebnih težav vzdrževali na nogah.

Počasi se je začela krava nekoliko opirati na levo nogo toda jako previdno.

Živinozdravnik je ukazal, naj se da kravi (nekoliko krme in krava jo je s tekom zavžila. V tem ko je krava žrla, jej je živinozdravnik namakal noge s kafrastim spiritom, potem pa je odredil, naj hlapci četrto ure s slamo in s starimi volnenimi cunjami noge drgnejo. Začetkom so bile noge kar trde in povsem mrzle, a polagoma so se le ogrele.

Zdaj je zamogla krava stati, tudi če ni visela na vrvi, toda gibala se je zdaj na to zdaj na ono stran. Videlo se je, da še ne stoji trdno, in da v križu ni dovolj močna. Živinozdravnik pa je bil s tem uspehom jako zadovoljen. Rekel je, da je skoro gotovo, da krava popolnoma okreva, da sedaj še ne bo mogla dolgo stati na nogah. Že če se vzdrži četrto ure na nogah, je to jako dobro znamenje.

Po preteku kacic 20 minut je krava začela omahovati. Vzdržavali so jo na vrvi. Po ukazu živinozdravnika so kravi ležišče dobro nastlali in so jo potem počasi s porabo napete vrvi položili na tla.

Anton je živinozdravniku povedal, da bo krava v kacic šestih tednih storila. Živinozdravnik je dejal, da bo krava do tedaj najbrž že zdrava in je na to odredil, naj se krava s pomočjo vrvi vzdigne in postavi na noge vsak dan trikrat, a pusti naj se jo stati, dokler se more sama vzdrževati na nogah. Čim začne krava omahovati, naj se jo položi na tla. Zadnji nogi naj se jej petkrat na dan namočijo s kafrastim spiritom, potem pa naj se krepko odrgnejo. Kadar se bo krava že laglje vzdrževala na nogah, naj se iz krepkih vreč napravi ležišče tako, da se bodo vreče devale stoječi kravi pod trebuh in bo ona na njih visela, če bi se ne mogla vzdržati na nogah.

Po živinozdravnikovem odhodu je Anton takoj pripravil dve krepki vreči, ju sešil in ju obesil na šest vrvi, katere so bile pričvrščene na stropu. Ko so kravo drugi dan vzdignili in ji deli vreče pod trebuh, se je precej močno nanje opirala, toda dlje kakor poldrugo uro se ni mogla vzdržati, zakaj če je vse štiri noge dvignila in je visela samo na vrečah se je bilo bati, da z zadnjim koncem z vreč pade. Pričvrstili so torej še jermen, ki je držal zadnjo stran in to je zopet nekoliko pomagalo.

Tretji dan so zadostovali že samo štirje hlapci, da so spravili kravo na noge. Ta dan je ostala že kar tri ure na nogah in se je le jako malo posluževala vreč, da se je odpočila.

Živinozdravnik je bil tudi naročil, naj se daje kravi neka pijača (Tinctura veratri.) Krava je dobivala vsak dan po dvakrat deset gramov te tinkture. pomešano z vodo. Četrty dan sta že dva hlapca spravila kravo pokonci in ta dan se je že štiri ure vzdržala na nogah.

Peti dan pa sploh ni bilo več treba visilnice iz vreč tako, da je Anton vreče odstranil.

Šesti dan je že dekla sama spravila kravo na noge sedmi dan jo je mogla tudi že nekoliko prevajati po dvorišču in osmi dan je živinozdravnik po natančni preiskavi spoznal, da je krava že skoro popolnoma zdrava.

Ali, dejal je živinozdravnik, zdaj se je bati, da bo krava poskušala sama vstajati. Ako pri teh poskusih pade, se lahko nevarno poškoduje. Zaradi tega je treba vedno skrbeti za zadostno nasteljo, da pade krava na mehko, a ostrokatne kole v njeni pregraji v hlevu je treba obвити s slamo.

Ker pa je krava deveti dan skoro sama vstala — dekla ji je pri tem le jako malo pomagala — in ker je skoro pet ur sama stala, mislil je Anton, da se ni ničesar več bati in se ni zmenil za živinozdravnikovo zadnje naročilo.

Ko je prišla dekla deseti dan v hlev, je našla kravo na tleh. Krava je močno stokala in ni ponujane ji krme skoro nič zavžila.

Hlapci tudi s pomočjo vrvi niso mogli spraviti krave na noge in tudi toliko izkušeni sosed ni vedel, kaj bi rekel. Zdelo se mu je, da ima krava okostje v zadnjici poškodovano. Ko je namreč pri preiskavi z roko pritisnil na neka mesta na zadnjici, je krava bolešno zajejala. Svetoval je, poklicati živinozdravnika, češ, naj on odloči, če treba kravo zaklati ali ne.

Živinozdravnik je dognal tisto, kar se je zdelo že Antonovemu sosеду: okostje v zadnjici je bilo zlomljeno. Po končani preiskavi je živinozdravnik Antona opozoril, da je mesto, kjer je ležala ponesrečena krava, mokro in opolzlo, da pa ni tam nič nastelje. Po živinozdravnikovem mnenju je krava hotela vstati, a izpodrsnilo se ji je in padla je z vso silo na desno stran ter si zlomila zadnjično okostje. Da je bilo dobro nastlano, bi se gotovo ne bilo zgodilo.

Kravo so morali zaklati. Škoda, katera je zadela Antona zaradi njegove površnosti in nepaznosti je bila precejšnja. V nekaj tednih bi bila krava storila in Anton bi imel teleta, tako pa ni imel ne krave ne teleta.

Novice.

— Osebuje vesti. Sekcijski svetnik v finančnem ministrstvu g. dr. Friderik Ploj je imenovan dvornim svetnikom pri upravnem sodišču, kjer prevzame slovenski referat. — Okrajni glavar v Volovski g. Alojzij Fabiani je imenovan namestniškim svetnikom — Deželnosodni svetnik v Gradcu g. Josip Linhart je imenovan državnim pravdnikom v Celovcu. — Suplent g. dr. Karol Trtnik je imenovan profesorjem na gimnaziji v Trstu. — Suplent g. Fr. Žnideršič je imenovan profesorjem na gimnaziji v Gorici. — Suplent na gimnaziji v Kranju g. Milan Pajk je imenovan glavnim učiteljem na ženskem učiteljišču v Ljubljani. — Poštnim vežbenikom v Ljubljani je imenovan g. Josip Magolič.

— Pravopisni boj. Levčev „Slovenski pravopis“ je v nekaterih točkah naletel na hud odpor. Zlasti radi pisave „bravec“ namesto dosedanjega „bralca“ se je imela cela literarna vojska. Zmagal so končno zagovorniki „bralca“. Za to obliko so se namreč izrekli skoro vsi profesorji slovenskega jezika in tako je upati, da je stvar v tem končana.

— Dirka kluba slovenskih biciklistov „Ljubljana“ dne 9. t. m. obnesla se je prav dobro. Med mnogobrojnim občinstvom zapazili smo tudi več honoracij in deputacij iz Slovenske in Hrvatske. V večjem številu bila so poleg ljubljanskih kolesarskih društev zastopana kolesarska društva iz Celja, Kamnika, Novega mesta in iz Zagreba. Uspeh dirke bil je naslednji: Pri dirki junjorjev, 1200 m daljave, prišel je prvi na cilj g. A. Vitallini (k. s. b. Ljubljana) v 1 min. 43¹/₅ sek., drugi g. A. Novak (s. k. d. Ilirija) v 1 min. 45¹/₅ sek., in tretji g. V. Kubelka (s. k. d. Ilirija) v 1 min. 47³/₅ sek. Glavna dirka s predvožnjami, medvožnjami, kvalifikacijo in malo glavno dirko bila je najzanimivejša točka sporeda. Po vsestranski poskušnji in preskušnji prišli so v glavno odločilno dirko na angleško miljo gg. Iros, Grassi, Speil in Vitallini. G. Iros provozil je progo v 3 min. 49¹/₅ sek., g. Grassi v 3 min. 49²/₅ sek., g. Speil 3 min. 49³/₅ sek. in g. Vitallini 2 min. 50 sek. Povprečne hitrosti v tej odločilni vožnji pač nismo videli, a zanimivo bilo je opazovati tekmovalce, kako so prežali drug na drugega, in kako se je iz tega izcimil najlepši spurt celega sporeda. Gg. Iros, Grassi, Speil in Vitallini so člani k. s. b. „Ljubljana“. V malo glavno dirko so prišli g. Kristić (l. h. d. b. Zagreb), g. Serafin (s. k. d. Ilirija) in g. Hermens (l. h. d. b. Zagreb). Prvi prevozil je progo 1200 m v 2 min. 42²/₅ sek., drugi v 2 min. 5 sek., tretji v 1 min. 51¹/₅ sek. V vožnji za kvalifikacijo dobil je nagrado g. Gotthard (s. k. d. Ilirija). Pri dirki gostov prevozil je progo 2000 m prvi g. Iros (k. s. b. Ljubljana) v 4 min. 29³/₅ sek., drugi g. Križman (k. d. b. Ribnica) v 4 min. 30²/₅ sek. in tretji g. Krestić (l. h. d. b. Zagreb) v 4 min. 30³/₅ sek. G. Križman dobil poleg drugega častnega darila tudi darilo vodiča. V dirki senjorjev na 2000 m bil je prvi g. Križman (k. d. b. Ribnica) v 4 min. 54⁴/₅ sek., drugi g. Exler (d. s. b. Kamnik in okolica) v 4 min. 30²/₅ sek. in tretji g. Jarc (k. s. b. Ljubljana) v 4 min. 30²/₅ sek. Nič manj kot glavna dirka je bila zanimiva točka „handicap“. Pri isti je startalo četvero tandemov in troje samotežev. Tandem, Kristić-Hermens (l. h. d. b. Zagreb) s predujmom 50 m prevozil je progo 2800 m kot prvi v 3 min. 56⁴/₅ sek., drudi prišel je na cilj g. Iros (k. s. b. Ljubljana) v 3 min. 59⁴/₅ sek. in tretji tandem, Vitallini-Grassi (k. s. b. Ljubljana) v 4 min. 34⁴/₅ sek. Predujme sta dala tandem Vitallini-Grassi in g. Iros. Občinstvo bilo je z uspehom dirke prav zadovoljno in na več straneh se je čula želja, naj bi se v kratkem priredila enaka zabava. Tu naj še pripomnimo, da